

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

Career Aspirations in Pre-School and Elementary Students

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۶/۱۱، تاریخ دریافت نسخه نهایی: ۱۳۹۴/۱۰/۲۱، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۱/۲۳

F. Samiee (Ph,D), I. Baghban.,
(Ph,D) M.R. Abedi., (Ph,D) & S.
Hosseiniian (Ph,D)

Abstract: The purpose of this study was to determine career aspirations in pre-school and elementary students in Isfahan. Subjects were 375 students (247 boys and 128 girls) who had been interviewed and responded to semi-structural interview form. The results of chi-square, phi and Cramer's correlation coefficient were analyzed in the software SPSS. The results showed that two important factors of gender stereotypes and occupational status of in Gottfredson's theory in Preschool and Primary students determine their career aspirations. Investigative jobs are first component of aspirations of students. Also parents' job, especially mothers and their aspirations influence on children's career aspirations and girls wish women's jobs and boys wish masculine jobs.

Key words: Career Aspirations, Pre-school, Elementary, Student

فاطمه سمیعی^۱، ایران باغبان^۲، محمد رضا عابدی^۳ و
سیمین حسینیان^۴

چکیده: هدف پژوهش حاضر، بررسی آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان است. به این منظور ۳۷۵ دانش‌آموز شامل ۱۲۸ دختر و ۲۴۷ پسر، از نواحی ۵ گانه آموزش و پرورش اصفهان به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای انتخاب شدند. روش جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه نیمه سازمان‌یافته بود. داده‌ها به دو شیوه کدگذاری شده و با استفاده از روش مجذور خی تک‌متغیری، مجذور خی دومتغیری، ضریب همبستگی فی و ضریب همبستگی کرامر در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که دو عامل مهم کلیشه‌های جنسیتی و سطح منزلت شغلی از عوامل موجود در نظریه رشدی گاتفرسدون، در دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی تعیین‌کننده آرزوهای شغلی آن‌ها است. هم‌چنین مشاغل جستجوگرانه جزء اولین آرزوهای دانش‌آموزان است. شغل والدین به‌خصوص مادران و آرزوهای آن‌ها بر آرزوهای شغلی کودکان مؤثر است و دختران مشاغل زنانه و پسران مشاغل مردانه را آرزو می‌کنند.

کلید واژه‌ها: آرزوهای شغلی، کودکان، پیش‌دبستانی، دبستانی

f.samiee@edu.ui.ac.ir

۱. نویسنده مسئول: استادیار دانشگاه اصفهان

۲. دانشیار دانشگاه اصفهان

۳. دانشیار دانشگاه اصفهان

۴. استاد دانشگاه الزهرا

مقدمه

آرزوهای شغلی جهت‌گیری افراد به سمت دنیای کار است. نوجوانان، هم‌زمان با حرکت از کودکی به نوجوانی، شکل گرفتن هویت فردی و رشد ارتباطات (واتسون^۱ و همکاران، ۲۰۰۲) به سمت استقلال و طرح‌ریزی برای آینده‌شان می‌روند (نرمی^۲ و همکاران، ۱۹۹۴). مشاوران، والدین و معلمان که فهم عمیق‌تری از آرزوهای شغلی کودکان داشته باشند می‌توانند به آن‌ها در جهت کشف گزینه‌های شغلی، جستجوی اطلاعات مربوط به مسیر شغلی و حمایت برای رسیدن به شغل آینده کمک نمایند.

ترجیحات شغلی کودکان از کودکانستان آغاز می‌شود (مک ماهون و پاتون^۳، ۱۹۹۷؛ تریس و کینگ^۴، ۱۹۹۱). براساس نظریه انتخاب شغل گینزبرگ^۵ در سال ۱۹۵۲، کودکان، قبل از ۱۱ سالگی دست به انتخاب شغل آینده خود می‌زنند؛ اما شغل انتخابی‌شان رؤیایی^۶ است (شفیع-آبادی، ۱۳۸۲). بعد از ۱۱ سالگی، انتخاب شغل به‌صورت آزمایشی^۷ حول علایق آن‌ها می‌چرخد. به‌عبارت دیگر، آن‌ها براساس دوست‌داشتن یا نداشتن یک شغل، بدون توجه به توانایی خود، شغل موردنظر را انتخاب می‌کنند (براون ولنت^۸، ۲۰۰۵). پژوهش‌های اخیر نشان داده است که رغبت‌ها نقش اولیه‌ای در انتخاب یا رد کردن یک شغل در دوران کودکی بازی می‌کنند (تریس و همکاران، ۱۹۹۵).

به‌دنبال پژوهش‌های فراوان بر روی انتخاب شغل در دوران کودکی، لیندا. اس. گاتفردسون^۹ نظریه‌پردازی است که اصطلاح آرزوهای مسیر شغلی کودکان را برای اولین بار مطرح و بر روی آن پژوهش نموده است. در نظریه او که به نظریه محدودیت^{۱۰} و سازش^{۱۱} شهرت دارد بر این امر اشاره شده است که انتخاب شغل یک فرآیند محدود کردن و طرد گزینه‌های شغلی موجود است (آرمسترانگ و کرومبای^{۱۲}، ۲۰۰۰). به‌عبارت دیگر، کودکان و نوجوانان در ذهن خود تعداد زیادی

-
1. Watson
  2. Nurmi
  3. McMahon & Patton
  4. Trice & king
  5. Ginzberg
  6. Fantasy
  7. Tentative
  8. Brown & Lent
  9. Linda.S.Gottfredson
  10. Circumscription
  11. Compromise
  12. Armstrong & Crombie

از مشاغل موجود در جامعه را دارند که به مرور زمان بسیاری از آن‌ها را از ذهن خود خارج می‌کنند. فرآیند دور شدن مشاغل براساس خودپندارهٔ افراد صورت می‌پذیرد. تصویری که کودکان و نوجوانان از خود و توانایی‌هایشان دارند؛ باعث رد کردن یا پذیرفتن حیطه‌ای از گزینه‌های قابل قبول شغلی می‌شود که ممکن است به‌عنوان شغل آینده آن‌ها انتخاب شود (براون ولنت، ۲۰۰۵؛ کری^۱ و همکاران، ۲۰۰۷).

از نظر گاتفردسون (۲۰۰۲) سه عامل عمده نقش مهمی را در شکل‌دادن قلمرو اشتغالات در ذهن کودکان بازی می‌کند. اولین عامل کلیشه‌های جنسی درک شده^۲ از یک شغل یا به‌عبارت دیگر، زنانه و مردانه بودن آن است (زونکر^۳، ۲۰۰۶). عامل دیگر، سطح منزلت شغلی^۴ است که با شغل همراه است و با میزان تلاش فرد برای رسیدن به آن شغل رابطه دارد (شارف^۵، ۲۰۰۶) و عامل سوم، توانایی‌های فردی است. توانایی‌های فردی^۶ مجموعه‌ای از استعداد، رغبت، صلاحیت، هوش، امکانات و شرایط محیطی است (واتسون و همکاران، ۲۰۰۲).

از میان سه عامل بالا، کلیشه‌های جنسی نقش مهم‌تری در انتخاب شغل دارند (وال و بلاک هورست^۷، ۲۰۰۰) تا جایی که افراد می‌توانند از منزلت شغل و یا حتی توانایی خود در انجام یک شغل چشم‌پوشی کنند؛ اما از زنانه و مردانه بودن آن نمی‌توانند بگذرند (گاتفردسون، ۱۹۸۱). تأثیر جنس بر شکل‌گیری آرزوهای شغلی در اکثر پژوهش‌ها مانند لاپان و جنگلسی^۸ (۱۹۹۲)، هلویگ^۹ (۱۹۹۸)، لنت و همکاران (۲۰۰۳)، روجسکی^{۱۰} (۲۰۰۵)، دومینکو و جونز^{۱۱} (۲۰۰۷) میلر و لمبرت‌شوت^{۱۲} (۲۰۰۹) ثابت شده است. به‌طوری که هر پژوهش نشان داده است که دختران بیشتر مشاغل زنانه و پسران بیشتر مشاغل مردانه را آرزو می‌کنند. هم‌چنین، مولیس^{۱۳} و

-
1. Care
  2. Perceived Gender Type
  3. Zunker
  4. Prestige level
  5. Sharf
  6. Personal Abilities
  7. Wahl & Blackhurst
  8. Lapan & Jingeleski
  9. Helwig
  10. Rojewski
  11. Domenico & Jones
  12. Miller & Lambert-Shute
  13. Mullis

همکاران (۱۹۹۸) به این نتیجه رسیدند که دختران اشتغالاتی از نوع اجتماعی، هنری و قرار دادی را آرزو می‌کنند و برعکس، پسران اشتغالاتی را که واقع‌گرایانه است انتخاب می‌کنند. تفاوت بین پسران و دختران در ابعاد دیگری هم مشاهده می‌شود. مک ماهون و پاتون طی پژوهشی که بر روی دانشجویان در سال ۱۹۹۷ انجام دادند به این نتیجه رسیدند که دختران دانشجو، هنگام انتخاب شغل، بیشتر به محیط کار و روابط موجود در آن توجه دارند. در حالی که دانشجویان پسر، بیشتر به شرح وظایف شغلی و شرایط کاری علاقه نشان می‌دهند. علاوه بر این، برای دختران ترکیبی از زندگی خانوادگی و شغلی مهم است که آن را در آرزوهای خود نیز نشان می‌دهند. یکی دیگر از تفاوت‌های موجود بین پسران و دختران این است که دختران توانستند دامنه گسترده‌ای از مشاغل را نام ببرند (تریس و همکاران، ۱۹۹۵ و هلویگ، ۱۹۹۸) و این در حالی است که استون^۱ و همکاران (۱۹۹۲)، آرمسترانگ و کرومبای (۲۰۰۰) ادعا کردند هیچ تفاوتی بین پسران و دختران از نظر نگرش آن‌ها نسبت به پیشرفت، آرزوهای شغلی و آینده کاری وجود ندارد.

به گفته آگر^۲ و همکاران (۲۰۰۵) بعد از جنس و از میان عوامل جمعیت‌شناختی مختلفی چون نفوذ والدین، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، تجربیات دوران کودکی (باردیک^۳ و همکاران، ۲۰۰۶ و تروستی^۴، ۲۰۰۲) نژاد، سن، پیشرفت تحصیلی (فورلونگ و بیگارت^۵، ۱۹۹۹؛ وال و همکاران، ۱۹۹۹ و روجسکی، ۲۰۰۵)، نفوذ والدین عامل مهم‌تری در شکل‌گیری آرزوهای شغلی است. پژوهش‌های متعدد مانند مائو^۶ (۱۹۹۵)، راموس و سانچز^۷ (۱۹۹۵)، تریس و همکاران (۱۹۹۵)، پاتون و کرید^۸ (۲۰۰۷) و تانگ^۹ و همکاران (۲۰۰۸) نشان داده است که آرزوهای شغلی کودکان و نوجوانان به شدت از آرزوهای والدین که والدین برای آن‌ها دارند، متأثر است. نفوذ والدین به شیوه‌های مختلفی مانند نوع شغل، سطح تحصیلات و انتظارات والدینی (خلاد^{۱۰}، ۲۰۰۰) روی رغبت و انتخاب کودکان و نوجوانان مؤثر است (هلویگ، ۲۰۰۱) و نیز می‌تواند در تعامل با سایر عوامل

1. Steven
2. Auger
3. Bardick
4. Trusty
5. Furlong & Biggart
6. Mau
7. Ramos & Sanchez
8. Patton & Creed
9. Tang
10. Khallad

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

مانند جنس قرار گیرد. پژوهش دانزیگر^۱ (۱۹۸۳) نشان داد که آرزوهای شغلی دختران بیش از پسران تحت نفوذ آرزوهای والدین خود است. در حالی که پسران در بیان آرزوهای شغلی‌شان بیشتر تحت تأثیر عواملی چون توانایی، پیشرفت تحصیلی و فرصت‌های شغلی پیش‌رو هستند. از طرف دیگر، براساس پژوهش تریس و ناپ^۲ (۱۹۹۲) بچه‌ها چه پسر و چه دختر گرایش به سمت شغل والدین خود به‌خصوص مادر دارند. البته گرایش به سمت شغل والدین در صورتی است که آن‌ها از شغل خود راضی باشند (تریس و تیلپو^۳، ۱۹۹۱). لذا می‌توان گفت که نوع شغل پدر و مادر، می‌تواند بر آرزوی شغلی فرزندان اثر گذارد. پژوهش مولیس و همکاران (۱۹۹۸) که بر روی دانش‌آموزان صورت گرفته است نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که والدین‌شان در مشاغل غیر تخصصی کار می‌کردند علاقه به اشتغالات واقع‌گرایانه داشتند. در حالی که فرزندان والدین متخصص مشاغل هنری، اجتماعی و قرار دادی را آرزو می‌کردند.

سومین عامل تأثیرگذار بر آرزوهای شغلی کودکان و نوجوانان وضعیت اقتصادی - اجتماعی است. محققان زیادی نقش این عامل در آرزوهای مسیر شغلی را بررسی نموده‌اند (گاتفردسون، ۱۹۸۱ و سلرز^۴ و همکاران، ۱۹۹۹). مائو و بیکاس^۵ در سال ۲۰۰۰ طی پژوهشی که انجام دادند به‌وجود همبستگی مثبتی بین وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده‌ها و آرزوی شغلی نوجوانان آن‌ها پی بردند. عوامل ناشی از وضعیت اقتصادی - اجتماعی میزان اطلاعات شغلی، تجربیات کاری و آشنایی با کلیشه‌های شغلی است (هیر و کرامر^۶، ۱۹۹۶). دانش‌آموزان طبقات اقتصادی - اجتماعی پایین با موانع و محدودیت‌های بیشتری مواجه می‌شوند و سطح آرزوهای شغلی پایین‌تری دارند (گاتفردسون، ۱۹۸۱). همچنین، دسترسی آن‌ها به منابع کافی و مفید برای شناخت مشاغل محدود است (والادز^۷، ۱۹۹۸). برعکس، دانش‌آموزان طبقات اقتصادی - اجتماعی بالا معلومات شغلی بیشتری دارند و معمولاً "مشاغل تخصصی‌تری را آرزو می‌کنند (سلرز و همکاران، ۱۹۹۹). البته براون و باربوسا^۸ (۲۰۰۱) ادعا دارند که منابع شناخت شغلی دانش‌آموزان طبقات پایین بستگان و دوستانشان هستند. یعنی، اطرافیان و معلومات آن‌ها نقش کلیدی در رشد مسیر

-
1. Dabziger
  2. Knapp
  3. Tillapaugh
  4. Sellers
  5. Bikos
  6. Herr & Cramer
  7. valadez
  8. Barbosa

شغلی این دانش‌آموزان دارند. بنابراین، به‌طور کلی می‌توان براساس نظر باندورا^۱ و همکاران (۲۰۰۱) گفت که وضعیت اقتصادی - اجتماعی مستقیماً بر کارآیی درک شده توسط والدین و آرزوهای تحصیلی آن‌ها تأثیر می‌گذارد که این امر به نوبه خود بر کارآیی و آرزوهای تحصیلی کودکان و نیز فعالیت‌های مسیر شغلی آن‌ها اثر دارد.

به‌طور خلاصه، کودکان در نتیجه تعامل عوامل مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی تنوعی از آرزوهای مسیر شغلی را حول محور رغبت‌های خود نشان می‌دهند. این آرزوها در طول رشد آن‌ها از حالت رؤیایی خارج شده، تغییر یافته و واقع‌بینانه می‌گردند. بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش‌های یاد شده این پژوهش به بررسی آرزوهای مسیر شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی در شهر اصفهان می‌پردازد تا بتوان براساس آن برنامه‌های جامع از مدرسه تا کار را طراحی و اجرا نمود.

فرضیه‌های پژوهش

هدف این پژوهش پاسخ‌گویی به این سؤالات است:

- ۱) آرزوهای شغلی دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی در شهر اصفهان چیست؟
- ۲) آرزوهای شغلی دانش‌آموزان با شغل والدین آن‌ها ارتباطی دارد یا خیر؟
- ۳) آرزوهای شغلی دانش‌آموزان با آرزوهای شغلی والدین‌شان برای آن‌ها، ارتباطی دارد یا خیر؟
- ۴) آیا عواملی چون جنس، وضعیت اقتصادی-اجتماعی و نوع مدرسه بر آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان اثرگذار است یا خیر؟

روش پژوهش

جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل تمام دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان بود. گروه نمونه، از میان مدارس دولتی و غیرانتفاعی ۵ ناحیه آموزش و پرورش شهر اصفهان براساس نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای توانستند وارد پژوهش گردند. به این صورت که از هر ناحیه به‌شکل تصادفی دو مدرسه ابتدایی دخترانه و دو مدرسه ابتدایی پسرانه که مقطع پیش‌دبستانی هم داشته باشند؛ انتخاب شدند و سپس در هر مدرسه، از میان دانش‌آموزان هر پایه تحصیلی به شکل کاملاً تصادفی ۱۰-۳ نفر برای انجام مصاحبه انتخاب شدند.

---

1. Bandura

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

گروه نمونه پژوهش شامل ۱۲۸ دختر و ۲۴۷ پسر، ۴۸ پیش‌دبستانی، ۶۴ پایه اول، ۵۴ نفر پایه دوم، ۶۲ نفر پایه سوم، ۵۹ نفر پایه چهارم و ۸۸ نفر پایه پنجم بودند.

ابزار گردآوری اطلاعات

جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه نیمه سازمان‌یافته بود. پرسش‌نامه شامل ۸ سؤال باز پاسخ در حیطه‌های شناسائی مفهوم شغل (سؤال ۱ و ۲)، شناسایی شغل پدر و مادر (سؤال ۳ و ۴)، آرزوی مسیر شغلی (سؤال ۵ و ۶)، درک آرزوی والدین توسط فرزندان (سؤال ۷ و ۸) بود. همچنین گزینه‌هایی برای جمع‌آوری ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در پرسش‌نامه قرار داده شد که از پرونده تحصیلی کودکان استخراج شد. تکمیل هر پرسش‌نامه به صورت شفاهی حدود ۲۰-۱۰ دقیقه طول کشید و گاهی لازم بود در کنار طرح سؤالات پرسش‌نامه، سناریویی برای بچه‌های پیش‌دبستانی به خصوص در ارتباط با سؤال ۱ و ۲ تعریف یا مثالی آورده شود تا دانش‌آموز بتواند مفهوم را به خوبی درک کند. تکمیل پرسش‌نامه‌ها با مراجعه به مدرسه دانش‌آموزان توسط محقق و به شکل فردی انجام شد و سعی شد در وقت مناسبی باشد که بچه‌ها خسته و گرسنه نباشند. مشاغلی که بچه‌ها نام بردند یا آرزو کردند به دو شیوه کدگذاری شد. (۱) هر شغلی که توسط دانش‌آموزان نام برده شد، به ترتیب یک کد از شماره یک تا ۱۴۷ را به خود اختصاص داد. (۲) به هر شغل به شیوه هالندی، کد از ۱ تا ۶ برحسب نوع آن و قرار گرفتن در دسته مشاغل جستجوگرانه، واقع‌گرایانه، قراردادی، تهوری، اجتماعی و هنری داده شد (هالند، ۱۳۷۶). اگر دانش‌آموزان به‌عنوان آرزوی شغلی خود بیش از یک شغل را نام می‌بردند، در پژوهش فقط شغل اولی که گفته بودند منظور شد.

داده‌ها با استفاده از آمار غیرپارامتری شامل آزمون خی‌تک متغیری، آزمون خی دو متغیری، ضریب همبستگی فی و ضریب همبستگی کرامر در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش

باتوجه به اهدافی که در این پژوهش موردنظر بود سؤالات پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. به‌منظور مشخص شدن آرزوهای مسیر شغلی کودکان و پاسخ به سؤال اول که چه نوع شغلی را دانش‌آموزان دوست دارند در آینده داشته باشند؛ نتایج حاصل از آمار توصیفی براساس بالاترین میزان انتخاب و جنس در جدول ۱ خلاصه شده است.

جدول ۱. آرزوهای شغلی دانش‌آموزان دختر و پسر

درصد	کل	پسران	دختران	آرزوی مسیر شغلی
۲۱/۸۶	۸۲	۳۸	۴۴	پزشک
۱۱/۷۳	۴۴	۴۰	۴	پلیس
۷/۲	۲۷	۴	۲۳	معلم
۶/۹	۲۶	۲۱	۵	مهندس
۶/۴	۲۴	۲۴	۰	فوتبالیست
۴/۸	۱۸	۱۷	۱	خلبان
۴	۱۵	۱۲	۲	جراح
۳۷/۱۱	۱۴۰	۹۱	۴۹	سایر مشاغل
۱۰۰	۳۷۵	۲۴۷	۱۲۸	کل

از مشاهده جدول ۱ چند نتیجه به دست آمد:

- پزشکی اولین شغلی است که دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی آرزو می‌کنند و پس از آن پلیس، معلم، مهندس، فوتبالیست، خلبان و جراح در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، ۲۱/۸۶ درصد از دانش‌آموزان دوست دارند در آینده پزشک شوند، ۱۱/۷۳ درصد دوست دارند پلیس، ۷/۲ درصد معلم، ۶/۹ درصد فوتبالیست، ۴/۸ درصد خلبان و ۴ درصد جراح شوند.
- دختران گرایش به سمت انتخاب مشاغل زنانه و پسران گرایش به سمت انتخاب مشاغل مردانه داشته‌اند مثلاً فوتبالیست را فقط پسران انتخاب کرده‌اند. آتش‌نشان، راننده، مدیر رستوران، ستاره‌شناس، دام‌پرور، باستان‌شناس، دانشمند و ورزشکار مشاغلی بوده‌اند که مورد توجه پسران قرار گرفته و آرایشگر، خیاط، معلم هنر و مامایی مشاغلی بوده‌اند که در آرزوهای مسیر شغلی دختران دیده می‌شود؛ اما در آرزوهای شغلی پسران یافت نمی‌شود.
- آرزوی مسیر شغلی اکثر دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی شامل مشاغل خیلی کلی بوده و مشاغل تخصصی مانند چشم‌پزشکی، دندان پزشکی و مهندسی مخابرات در آرزوهای دانش‌آموزان پایه پنجم دبستان دیده می‌شود.
- مشاغلی که در جامعه ما دارای منزلت بالایی هستند مانند پزشکی، خلبانی و جراحی توسط دانش‌آموزان پیش‌دبستانی انتخاب نشده‌اند. علاوه بر این، مشاغلی که منزلت خیلی پائینی دارند مانند کارگری، رتنگری، مستخدمی هم توسط هیچ‌یک از دانش‌آموزان چه پیش‌دبستانی و چه دبستانی انتخاب نشده است. به عبارت دیگر، اگرچه دانش‌آموزان پیش‌دبستانی مشاغل با منزلت پائین را انتخاب نکرده‌اند اما به مشاغل با منزلت بالا هم توجهی نشان نداده‌اند.

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

- دامنه انتخاب شغل در پسران بیشتر بوده است و تقریباً ۵۶ عنوان شغل را نام برده‌اند. در حالی که دختران به ۲۵ عنوان شغلی اشاره داشته‌اند. معناداری آرزوهای شغلی دانش‌آموزان در جدول ۲ آمده است.

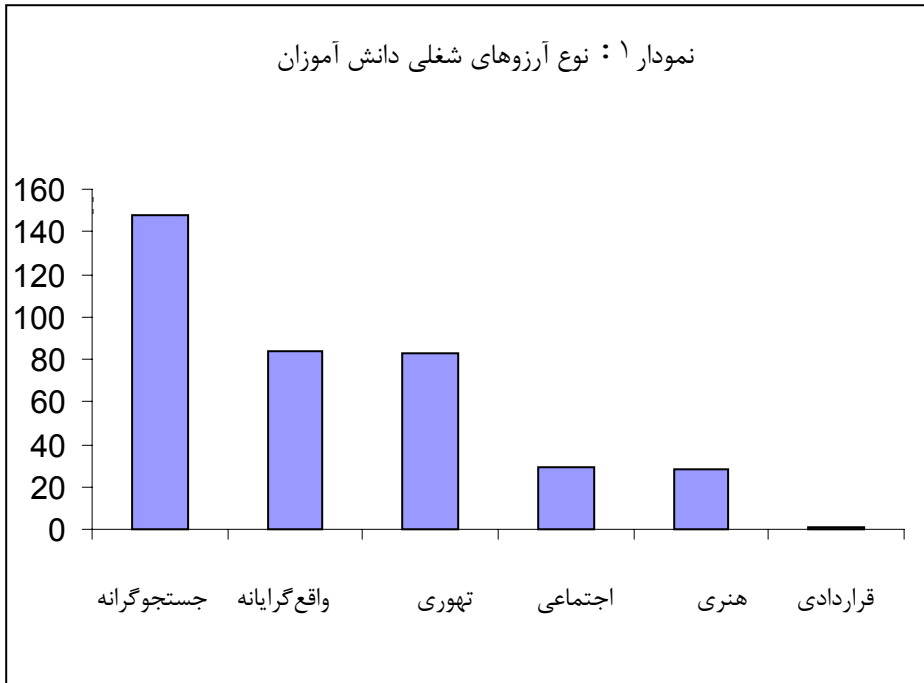
جدول ۲. معناداری آرزوهای شغلی دانش‌آموزان

آرزوهای شغلی	
۳۰/۱۶	مجزور خی
۶۳	درجه آزادی
۰/۰۰۱	سطح معناداری

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از آزمون مجذور خی تک‌متغیری برای آرزوهای مسیر شغلی معنادار بوده ($p < ۰/۰۵$). یعنی، تفاوت دانش‌آموزان از نظر آرزوهای مسیر شغلی ناشی از تصادف نبوده، بلکه آن‌ها مشاغلی را نام برده‌اند که دوست دارند در آینده به آن بپردازند.

از نگاه دیگر، همان‌گونه که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود؛ براساس کدگذاری هالندی بالاترین میزان آرزوهای شغلی مربوط به مشاغل جستجوگرانه (۳۹/۴۶ درصد) و سپس واقع-گرایانه (۲۲/۴ درصد) و سوم تهوری (۲۲/۱ درصد) است. مشاغل اجتماعی و هنری در رده بعدی قرار دارد و مشاغل قراردادی آخرین آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان است.

مشاغل جستجوگرانه مانند پزشکی، دانشمندی، ستاره‌شناسی، فضاوردی
مشاغل واقع‌گرایانه مانند مکانیکی، مهندسی، در و پنجره‌سازی، کشاورزی، نجاری، ورزشکاری
مشاغل تهوری مانند پلیسی، مدیریت رستوران، آتش‌نشانی، چتربازی
مشاغل اجتماعی مانند پرستاری، معلمی، دبیری و مدرس
مشاغل هنری مانند نقاشی، کارگردانی، شاعری، نویسندگی
مشاغل قراردادی مانند کارمندی، حسابداری، منشی‌گری هستند.

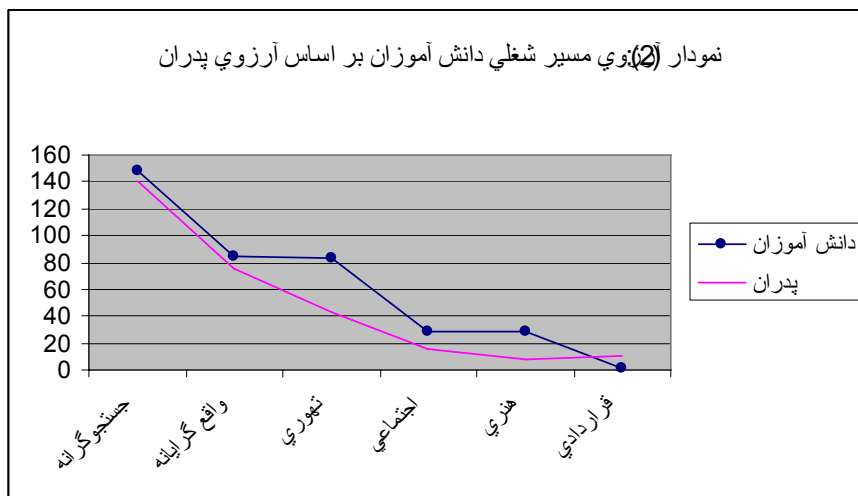
در پاسخ به سؤال دوم که آیا شغل والدین در آرزوی مسیر شغلی دانش‌آموزان مؤثر بوده است یا خیر؟ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که از میان ۳۷۵ نفر دانش‌آموز، فقط ۶ نفر یعنی، ۱/۹ درصد شغل پدر خود را آرزو کرده‌اند و دانش‌آموزانی که پدرشان کارمند و یا شغل آزاد داشته است؛ پزشکی را برای آینده خود اولویت اول قرار داده‌اند و این در حالی است که ۵ نفر از دانش‌آموزان شغل مادر خود را آرزو کرده‌اند. البته باید توجه داشت که بیشتر شرکت‌کنندگان در این پژوهش واجد مادرانی خانه‌دار بوده‌اند. معناداری ارتباط بین شغل پدر، شغل مادر و آرزوهای شغلی دانش‌آموزان در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. معناداری همبستگی آرزوهای شغلی و شغل پدر و مادر

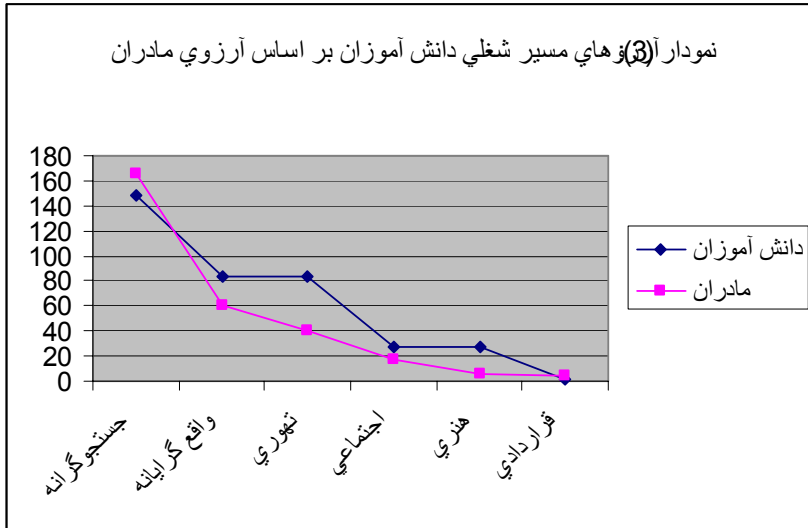
سطح معناداری	ضریب کرامر	آرزوهای شغلی
۰/۰۰۱	۰/۴۶	شغل پدر
۰/۰۰۱	۰/۴۵	شغل مادر

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از ضریب همبستگی کرامر ارتباط معنادار ($P < 0/05$) $0/46$ بین شغل پدر با آرزوی مسیر شغلی دانش‌آموزان و ارتباط معنادار ($P < 0/05$) $0/45$ بین شغل مادر با آرزوی مسیر شغلی دانش‌آموزان را نشان می‌دهد. در پاسخ به سؤال سوم که آیا آرزوی مسیر شغلی کودکان با آرزوی والدین برای آن‌ها ارتباطی دارد یا خیر؟ نمودار ۲ و ۳ رسم شده است.

همان‌گونه که در نمودار ۲ دیده می‌شود؛ پدران مشاغل جستجوگرانه، واقع‌گرایانه و قراردادی را بیشتر و مشاغل تهوری، اجتماعی و هنری را کمتر از سایر مشاغل برای فرزندان خود آرزو کرده‌اند.

همچنین، نمودار ۳ نشان می‌دهد که مادران مشاغل جستجوگرانه را بیش از خود دانش-آموزان برای آن‌ها آرزو داشته‌اند و سایر مشاغل کمتر موردتوجه مادران قرار گرفته است. معناداری بین آرزوهای پدران، مادران و فرزندان در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. معناداری همبستگی آرزوهای شغلی و آرزوهای شغلی پدر و مادر

سطح معناداری	ضریب کرامر	آرزوهای شغلی
۰/۰۰۱	۰/۵۸	آرزوی پدر
۰/۰۰۱	۰/۶۱	آرزوی مادر

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی کرامر نشان می‌دهد که بین آرزوی پدر و آرزوی فرزندان ارتباط ۰/۵۸ وجود دارد که این ارتباط معنادار $P < 0/05$ است. ولی ارتباط بین آرزوی مادر با آرزوی فرزندان ۰/۶۱ و معنادار است ($P < 0/05$). به عبارت دیگر، فرزندان در آرزوهای خود آرزوی مادران را بیش از آرزوی پدران موردتوجه قرار داده‌اند.

در پاسخ به سؤال چهارم که نقش عوامل جمعیت‌شناختی در آرزوهای مسیر شغلی را می-سنجد می‌توان گفت که از نظر جنس پسران به ترتیب آرزوی مشاغل جستجوگرانه، تهوری و واقع‌گرایانه را بیش از دختران و دختران آرزوی مشاغل اجتماعی و هنری را بیشتر از پسران داشته‌اند. این یافته‌ها در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان دختر و پسر براساس کدهای هالندی

کل	پسر	دختر	آرزوی مسیر شغلی
۱۴۷	۸۴	۶۳	جستجوگرانه
۸۴	۷۱	۱۳	واقع‌گرایانه
۱	۱	۰	قراردادی
۸۳	۷۶	۷	تهوری
۲۹	۵	۲۴	اجتماعی
۲۸	۹	۱۹	هنری
۳۷۵	۲۴۶	۱۲۸	کل

همان‌گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود؛ مشاغل جستجوگرانه آرزوی اول هم پسران و هم دختران است و بعد از آن مشاغل اجتماعی و هنری برای دختران و مشاغل واقع‌گرایانه و تهوری برای پسران از اهمیت بالایی برخوردار بوده است. معناداری نقش عوامل جمعیت‌شناختی و آرزوهای شغلی در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. معناداری همبستگی آرزوهای شغلی و عوامل جمعیت‌شناختی

سطح معناداری	ضریب فی	آرزوهای شغلی
۰/۰۰۱	۰/۶۷	جنس
۰/۰۰۱	۰/۴۸	نوع مدرسه
۰/۹۹	۰/۴۹	وضعیت اقتصادی اجتماعی

همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از ضریب همبستگی فی در این پژوهش نشان می‌دهد که ارتباط بین جنس و آرزوهای مسیر شغلی برابر ۰/۶۷ است که از نظر آماری معنادار بوده است ($P < ۰/۰۵$). به عبارت دیگر، انتخاب مشاغل اجتماعی و هنری برای دختران و مشاغل واقع‌گرایانه و تهوری برای پسران معنادار است.

از نظر نوع مدرسه، دانش‌آموزان مدارس دولتی و غیرانتفاعی پزشکی را بیش از سایر مشاغل و بعد از آن فوتبالیستی را انتخاب کرده‌اند. البته ضریب همبستگی فی نشان می‌دهد که ارتباط بین نوع مدرسه و آرزوهای مسیر شغلی کم و برابر (۰/۴۸) است. البته از نظر آماری معنادار است ($P < ۰/۰۵$). از نظر وضعیت اقتصادی - اجتماعی، دانش‌آموزان در هر شرایط اقتصادی - اجتماعی که قرار داشته باشند. شغل پزشکی اولین شغل انتخابی آن‌ها و بعد از آن پلیس قرار دارد. نتایج

حاصل از ضریب همبستگی فی ارتباط ۰/۴۹ را نشان می‌دهد که از نظر آماری معنادار نیست ($P=0/99$).

یافته‌های دیگر دلالت بر این دارد که شغل پزشکی از نظر پایه تحصیلی از کلاس اول دبستان تا پنجم دبستان جزء آرزوهای بچه‌ها بوده است و گرایش بچه‌ها نسبت به آن کم نشده است و در همه پایه‌های بالاترین میزان علاقه را به خود اختصاص داده است و نیز شغل معلمی را دانش-آموزان پایه اول بیشترین تمایل را به آن نشان داده‌اند و تا پایه پنجم میزان علاقه به آن کاهش یافته است. هم‌چنین، دانش‌آموزان پیش‌دبستانی شغل پلیس را نسبت به سایر مشاغل بیشتر از دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر برگزیده‌اند. هرچه پایه تحصیلی بالاتر رفته، مشاغل انتخابی تخصصی-تر شده و پرستیژ اجتماعی آن هم بالاتر رفته است. از نظر ترتیب تولد و تعداد فرزندان نتیجه معناداری به دست نیامده است.

بحث و نتیجه‌گیری

آرزوهای مسیر شغلی، هدف‌های زندگی هستند. هرچه افراد، آرزوهای سطح بالاتری داشته باشند تلاش بیشتری برای رسیدن به آن‌ها در زندگی خود انجام می‌دهند. از آن جایی که رسیدن به یک شغل نقطه عطف زندگی است؛ آرزوهای مسیر شغلی بیانگر بالاترین نقطه زندگی هر فرد هستند. زمانی که از دانش‌آموزان شهر اصفهان درباره آرزوی مسیر شغلی آن‌ها سؤال شد به ترتیب پزشکی، پلیسی، معلمی، مهندسی، فوتبالیستی، خلبانی و جراحی اولین مشاغلی بودند که آرزو شدند. این یافته تأیید کننده نظریه گاتفردسون (۱۹۸۱، ۲۰۰۲) است که در سال‌های پیش دبستانی و اوایل دبستان کودکان به یک سری از مشاغل توجه خاصی دارند. (۱) مشاغلی که نیاز به پوشیدن لباس خاصی دارد مانند پزشکی، پلیس و خلبانی (۲) مشاغلی که به‌طور روزانه با آن سروکار دارند مانند معلمی (۳) مشاغلی که نیاز به استفاده از ابزار دارد مانند مهندسی، نجاری، کشاورزی و یا وسیله خاصی در آن کاربرد دارد مانند، توپ، اره، تابلو و غیره.

نکته دوم این است که دانش‌آموزان پسر، مشاغل مردانه و دانش‌آموزان دختر مشاغل زنانه را انتخاب کرده‌اند. به عبارت دیگر، کلیشه‌های جنسی که متغیر مهمی در رشد آرزوهای مسیر شغلی است توسط دانش‌آموزان رعایت شده است. بعد از کلیشه‌های جنسی از پایه سوم به بعد مفهوم پرستیژ اجتماعی شغل مطرح می‌شود. در این پژوهش دانش‌آموزان پیش‌دبستانی کلیشه‌های جنسی در مورد مشاغل را رعایت نموده‌اند اما پرستیژ اجتماعی را خیلی لحاظ نکرده‌اند. آن‌ها اگرچه مشاغل سطح بالا را آرزو نکرده‌اند. اما مشاغل سطح پائین را هم انتخاب نکرده‌اند. به نظر می‌رسد مفهوم پرستیژ اجتماعی در این سن در حال شکل‌گیری است. اگر از دانش‌آموزان سؤال می‌شد که آیا شغل کارگری یا رفتگری را برای آینده می‌خواهی؟ به صراحت با پاسخ منفی آن‌ها

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

روبرو می‌شدیم. از طرف دیگر، چنان‌چه به نتایج حاصل از پایهٔ تحصیلی و آرزوهای مسیر شغلی توجه شود؛ می‌بینیم که دانش‌آموزان کلاس چهارم و پنجم مشاغل با پرستیژ بالا مانند فضا نوردی، جراحی و یا مشاغل تخصصی‌تر، مانند مهندسی کامپیوتر، مهندسی مخابرات را آرزو کرده‌اند و این دلیل بر درک آن‌ها از مفهوم پرستیژ شغل است که براساس نظر گاتفردسون (۲۰۰۲) در این سن بروز می‌یابد.

بنابراین، می‌توان گفت که دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان براساس نظریهٔ رشدی گاتفردسون (۱۹۸۱) پیش می‌روند. اما زودتر از سنی که او در نظریه‌اش اشاره کرده است؛ مرحلهٔ کلیشه‌های جنسی را پشت سر می‌گذارند و به پرستیژ اجتماعی می‌رسند. مفهوم چهارم نظریه که توجه به توانایی‌های فردی امکانات و شرایط است تا کلاس پنجم شکل نمی‌گیرد. زیرا همهٔ دانش‌آموزان در مقابل این سؤال که آیا می‌توانی به این شغل دست‌یابی پاسخ مثبت داده‌اند. نکته دیگر در ارتباط با نوع آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان این است که مشاغل جستجوگرانه، بالاترین درصد (۳۹/۴۶) و مشاغل قراردادی پائین‌ترین درصد (۰/۲۵) را به خود اختصاص داده است. مشاغل جستجوگرانه، مشاغلی هستند که دارای پرستیژ بالا هستند. به عبارت دیگر، لازمهٔ رسیدن به آن‌ها داشتن تحصیلات عالی و تلاش فراوان است. این امر بیانگر این است که دانش‌آموزان اهداف بالایی را برای خود در نظر گرفته‌اند. زمانی که از دانش‌آموزان سؤال شود که دوست داری چه کاره شوی و درصد زیادی می‌گویند دکتر! جای خوشوقتی است. زیرا آرزو کردن شغل پزشکی علاوه بر این که می‌تواند ناشی از برخورد زیاد کودکان با پزشک باشد به‌منزلهٔ داشتن اهداف بالا و توانایی تلاش بیشتر در زندگی است. دانش‌آموزانی که مشاغل جستجوگرانه را آرزو می‌کنند استعداد و آمادگی خود برای تلاش و درس خواندن را اعلام می‌کنند. البته علت این که مشاغل قراردادی پائین‌ترین درصد از آرزوها را به خود اختصاص داده است می‌تواند این باشد که آشنائی دانش‌آموزان با این مشاغل کم است و یا این که مشاغلی که در این رده قرار می‌گیرند انتزاعی‌تر از مشاغل دیگر هستند و یک کودک نمی‌داند یک حسابدار و یا یک منشی چه کاری را انجام می‌دهد در حالی که کار پزشک، پلیس یا معلم را می‌بیند. در خصوص سؤال دوم و سوم که آیا شغل والدین یا آرزوهای آن‌ها برای فرزندان در آرزوی مسیری شغلی کودکان مؤثر بوده است یا خیر؟ می‌توان گفت که یافته‌های این پژوهش که با پژوهش تریس و ناپ (۱۹۹۲) و مولیس و همکاران (۱۹۹۸) هم‌خوانی دارد؛ نشان می‌دهد که بین شغل والدین و آرزوی مسیر شغلی کودکان همبستگی وجود دارد.

هم‌چنین، بین آرزوی پدر و مادر برای فرزندان ارتباطی برابر ۰/۳۳ و ۰/۳۵ وجود دارد. مشاغل جستجوگرانه بالاترین درصد آرزوهای دانش‌آموزان را به خود اختصاص داده و این در حالی است که در این پژوهش این مشاغل بالاترین درصد آرزوی والدین برای فرزندان را هم به

خود اختصاص داده است. نتایج حاصل از این پژوهش با پژوهش‌های تریس و همکاران (۱۹۹۵)، پاتون و کرید (۲۰۰۷) و تانگ و همکاران (۲۰۰۸) هم‌خوانی دارد.

همان‌گونه که هلوپگ (۲۰۰۱) اشاره می‌کند والدین در شکل‌گیری آرزوهای مسیر شغلی کودکان نقش بسزائی دارند. آن‌ها به‌شيوه‌های مختلف بر روی آرزوهای کودکان خود تأثیر می‌گذارند. اولین چیزی که توجه بچه‌ها را به‌خود جلب می‌کند شغل والدین‌شان است. پژوهش تریس و تیلاپو (۱۹۹۱) نشان می‌دهد اگر والدین از شغل خود راضی باشند به احتمال زیاد کودکان هم آن شغل را برای آینده خودشان در نظر می‌گیرند و اگر والدین از شغل خود ناراضی بوده و از آن بدگویی کنند کودکان هم از آن شغل فراری می‌شوند. از طرف دیگر، والدینی که مشاغل تخصصی و سطح بالا برای کودکانشان آرزو کنند مسلماً شرایط و امکانات بهتری را در اختیار فرزندان می‌گذارند و سعی می‌کنند شیوه‌های تربیتی و آموزشی خود را در جهت افزایش مهارت‌های کودک خود برای رسیدن به آن شغل به‌کار گیرند. توجه به این نکته ضروری است که در این پژوهش از خود دانش‌آموزان سؤال شد که پدر و مادر شما دوست دارند شما چه‌کاره شوید به‌عبارت دیگر، میزان درک دانش‌آموز از آرزوی والدینش سنجیده شد.

درخصوص سؤال چهارم و نقش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی می‌توان گفت که جنس مهم‌ترین عامل در انتخاب شغل است (وال و بلاک هورست، ۲۰۰۰). همان‌گونه که گاتفردسون (۲۰۰۰) اشاره می‌کند زمانی کودکان از تفکر رؤیایی به تفکر عینی می‌رسند توجه به کلیشه‌های جنسی یعنی مردانه و زنانه بودن یک شغل اولین عامل انتخاب شغل در آن‌ها می‌شود. یافته‌های این پژوهش که با پژوهش روجسکی (۲۰۰۵) و دومینکو و جونز (۲۰۰۷) هم‌خوانی دارد؛ نشان می‌دهد که دختران مشاغل دخترانه و پسران مشاغل پسرانه را آرزو می‌کردند. هم‌چنین دختران مشاغل اجتماعی و هنری را بیش از پسران و پسران مشاغل جستجوگرانه، تهوری و واقع‌گرایانه را بیش از دختران برای آینده خود انتخاب کرده‌اند اگرچه مشاغل جستجوگرانه در دختران بالاترین درصد را به‌خود اختصاص داده اما از پسران کمتر بوده است. یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های مولیس و همکاران (۱۹۹۸) و لاپان و جنگلسی (۱۹۹۲) هم‌خوانی دارد. بدیهی است توجه به جنس خود در سال‌های اولیه رشد کودکی شکل می‌گیرد. کودکان به‌دنبال یافتن هویت جنسی خود به‌دنبال نقش‌های جنسی ویژه خود هستند. نقش‌های جنسی‌ای که جامعه و فرهنگ برای آن‌ها تعریف کرده است. مسلماً شغل هم می‌تواند در رده نقش‌های جنسی قرار گیرد که تا سن بزرگسالی از اهمیت زیادی برخوردار است. همه مردان و زنان مشاغلی را برمی‌گزینند که با جنس خود هماهنگی داشته باشند. به‌گفته گاتفردسون (۲۰۰۲) به‌نقل از سمیعی و همکاران (۱۳۹۰) اگر افراد مجبور به انجام دادن کاری شوند می‌توانند از همه متغیرهای انتخاب شغل مانند رغبت،

آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دبستانی و دبستانی شهر اصفهان

علاقه، توانایی، استعداد و پرستیژ اجتماعی چشم‌پوشی کنند اما از مردانه یا زنانه بودن شغل نمی‌توانند بگذرند و این اهمیت وجود کلیشه‌های جنسی در مشاغل را نشان می‌دهد.

بعد از جنس، وضعیت اقتصادی- اجتماعی بر آرزوهای شغلی مؤثر است. در این پژوهش، ارتباط وضعیت اقتصادی- اجتماعی با آرزوهای مسیر شغلی معنادار نبوده است. علت آن می‌تواند این باشد که اگرچه سعی شد دانش‌آموزان هر ۵ ناحیه آموزش و پرورش در تحقیق قرار داده شوند؛ اما از نظر نوع وضعیت اقتصادی- اجتماعی و درآمد خانواده‌ها کنترل نشدند. لذا، بیشتر دانش‌آموزان در گروه نمونه متعلق به طبقه متوسط بودند.

بنابراین، می‌توان به‌طور خلاصه اشاره کرد که:

- آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی براساس نظریه رشدی گاتفردسون پیش می‌رود.

- مشاغل جستجوگرانه مانند پزشکی، فضاوردی، ستاره‌شناسی، دانشمندی بالاترین درصد و مشاغل قراردادی، مانند منشی‌گری، حسابداری و کارمندی پائین‌ترین درصد از آرزوهای مسیر شغلی را به خود اختصاص داده است.

- شغل والدین به‌خصوص مادر بر آرزوی شخصی کودکان مؤثر است.

- دختران مشاغل زنانه و پسران مشاغل مردانه و نیز دختران مشاغل اجتماعی و هنری را بیش از پسران و پسران مشاغل جستجوگرانه، تهوری، واقع‌گرایانه را بیش از دختران آرزو کردند.

- وضعیت اقتصادی- اجتماعی بر آرزوهای مسیر شغلی تأثیرگذار نبوده است.

پیشنهاد می‌شود آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و دبستانی در سایر شهرها هم مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد تا بر مبنای آن بتوان مسیر شغلی کودکان و نوجوانان را پیش‌بینی نمود و امکانات لازم برای رسیدن به آن آرزو برای کودکان فراهم گردد. از طرف دیگر، با بیرون کشیدن آرزوهای مسیر شغلی می‌توان به دانش‌آموزان القا نمود که از همین سن می‌توانند خود انتخاب‌گر باشند و نقشی را که خودشان در شکل‌گیری زندگی و مسیر شغلی‌شان دارند به آن‌ها گوشزد گردد. هم‌چنین، مسئولین و والدین باید براساس آرزوهای مسیر شغلی دانش‌آموزان بتوانند به اجرای طرح‌های رشد مسیر شغلی در مدارس از طریق فراهم‌سازی امکانات و شرایط لازم کمک نمایند و تصور نشود که آرزوهای مسیر شغلی یک رؤیا و خیال است و نقشی در دنیای واقعی ندارند.

منابع

- سمیعی، ف؛ باغبان، ا؛ عابدی، م و حسینیان، س (۱۳۹۰). *نظریه‌های مشاوره مسیر شغلی*. اصفهان: جهاد دانشگاهی.
- شفیع آبادی، ع. (۱۳۸۲). راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه ای و نظریه های انتخاب شغل (چاپ سیزدهم). تهران: رشد.
- هالند، جان. ال. (۱۳۷۶). *حرفه مناسب شما چیست؟ راهنمایی و مشاوره حرفه‌ای براساس نظریه شغل و شخصیت*. ترجمه سیمین حسینیان و منور یزدی. تهران: کمال تربیت.
- Armstrong, P. I., & Crombie, G. (2000). Compromises in adolescent's occupational aspirations and expectations from grades 8 to 10. *Journal of vocational Behavior*, 56, 82- 98.
- Auger, R. W., Blackhurst, A. E., & Wahl, K. H. (2005). The development of elementary aged children's career aspirations and expectations. *Professional School Counseling*, 8 (5), 322-330.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (2001). Self-efficacy beliefs as shapers of children's aspirations and career trajectories. *Child Development*, 72 (1), 187-207.
- Bardick, A. D., Bernes, K. B., & Witko, K.D. (2006). Junior high school students' career plans for the future. *Journal of Career Development*, 32(3), 250-271.
- Brown, S. D., & Lent, R. W. (2005). *Career development and counseling. Putting theory and research to work*. Canada: Wiley.
- Brown, S.G., & Barbosa, G. (2001). Nothing is going to stop me now: Obstacles perceived by low-income women as they become self-sufficient. *Public Health Nursing*, 18, 364-372.
- Care, E., Deans, J., & Brown, R. (2007). The realism and sex type of four to five-year-old children's occupational aspirations. *Journal of Early Childhood Research*, 5 (2) , 155-168.
- Danziger, N. (1983). Sex-related differences in the aspirations of high school students. *Sex Roles*, 9, 683-694.
- Domenico, D.M., & Jones, K.H. (2007). Career aspirations of pregnant and parenting adolescents. *Journal of Family and Consumer Science Education*, 25(1), 24-33.
- Furlong, A., & Biggart, A. (1999) 'Framing Choices: A Longitudinal Study of Occupational Aspirations Among 13 to 16 Year-Olds', *Journal of Education and Work*, Vol. 12 (1) pp.21-36.
- Gottfredson, G. D. (2002). Interest, aspiration, self-estimation and Self-Directed Search. *Journal of Career Assessment*, 10, 200-208.
- Gottfredson, L. S. (2002). Gottfredson's theory of circumscription, compromise and self-creation in D. Brown (ed). *Career Choice and Development*, pp. 85-148. sanfrancisco: Jossey- Bass.
- Gottfredson, L.S. (1981). Circumscription and compromise: A development theory of occupational aspirations. *Journal of Counselling Psychology*, 28, 545-579.
- Helwig, A. A. (1998). Gender-role stereotyping: Testing theory with a longitudinal sample. *Sex Roles*, 38 (5/6), 403-423.

- Helwig, A.A. (2001). A test of Gottfredson's theory using a ten-year longitudinal study. *Journal of Career Development*, 28(2), 77-95.
- Herr, E. L., & Creamer, S. H. (1996). *Career guidance and counseling through the lifespan: systematic approaches* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Khallad, J. (2000). Education and career aspirations of Palestinian ad U. S. youth. *Journal of Social Psychology*, 140, 789-792.
- Lapan, R.T., & Jingeleski, J. (1992). Circumscribing vocational aspirations in junior high school. *Journal of Counseling Psychology*, 39, 81-90.
- Lent R: W., Brown, S. D., Notal, L., & Soresi, S. (2003). Testing social cognitive interest and choice Hypotheses across holland types in italian high school students. *Journal of Vocational Behavior*, 62,101-118.
- Mau, W., & Bikos, H. (2000). Educational and vocational aspirations of minority and female students: A longitudinal study. *Journal of Counseling and Development*. 78, 186-194.
- Mau, W. (1995). Educational planning and academic achievement of middle school students. A racial and cultural comparison. *Journal of Counseling and Development*, 73, 518-526.
- McMahon, M., & Patton, W. (1997). Gender differences in children and adolescent's perceptions of influences on their career development. *School Counselor*. 44, 368-376.
- Miller, J. K., & Lambert-Shute, J. (2009). Career aspiration and perceived level of preparation among marriage and family therapy doctoral students. *Journal of Marital and Family Therapy*. 35 (4) ,466-480.
- Mullis, R. L., Mullis, A.K., & Gerwels, D. (1998). Stability of vocational interests among high school students. *Adolescence*, 33(131), 699-708.
- Nurmi, J. E., Pool, M.E., & Kalakoski, V. (1994). Age differences in adolescent future-oriented goals, concerns and related temporal extension in different sociocultural contexts. *Journal of Youth and Adolescence*, 23(4), 471-488.
- Patton, W., & Creed, P. (2007). The relationship between career variables and occupational aspirations and expectations for Australian high school adolescents. *Journal of Career Development*. 34(2), 127- 148.
- Ramos, L., & Sanchez, A.R. (1995). Mexican-American high school students: Educational aspirations. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 3(4), 212-221.
- Rojewski, J.W. (2005). Occupational aspirations: Constructs, meanings and application .In S.D.Brown & R.W.Lent (Eds).*Career Development and Counseling: Putting theory and research to work* (pp.131-154). Hoboken,Ny: john wiley.
- Sellers, N., Satcher, J., & Comas, R. (1999). Children's occupational aspirations: Comparisons by gender, gender role identity and socioeconomic stature. *Professional School Counseling*. 2, 314-317.
- Sharf, R. (2006). *Applying career development theory to counseling*. (4 th ed) Thomson: Brook/. cole.
- Steven, C. J., Puchtell, L. A., Ryu, S. & Mortimer, J.T. (1992). Adolescence work and boys' and girls' orientation to the future. *Sociological Quarterly*, 33(2), 153-169.
- Tang, M., Pan,W., & Newmeyer, M. D. (2008). Factors influencing high school students career aspirations. *Journal of Vocational Behavior*, 11 (5) ,285-296.

- Trice, A. D., & King, R. (1991). Stability of kindergarten children's career aspirations. *Psychological Reports*, 68, 1378.
- Trice, A. D., & Knapp, L. (1992). Relationship of children's career aspirations to parents' occupations. *Journal of Genetic Psychology*, 153(3), 355-357.
- Trice, A. D., & Tillapaugh, P. (1991). Children's estimates of the their parents' job satisfaction. *Psychological Reports*. 69, 63-66.
- Trice, A.D., Hughes, M. A., Odom, C., Woods, K., & McClellan, N.C. (1995). The origins of children's career aspirations: Iv. Testing hypotheses from four theories. *The Career Development Quarterly*. 43 (4), 307- 315.
- Trusty, J. (2002). African Americans' educational expectations: Longitudinal causal models for women and men. *Journal of Counseling & Development*. 80, 332-345.
- Valadez, J. R. (1998). Applying to college: Race, class and gender differences. *Professional School Counseling*, (5), 74-20.
- Wahl, H., & Blackhurst, A. (2000). Factors affecting the occupational and educational aspirations of children and adolescents. *Professional School Counseling*, 3 (5) , 367-375.
- Wall, J., Covell, K., & MacIntyre, P. D. (1999). Implications of social supports for adolescents, education and career aspirations. *Canadian Journal of Behavioural Science*. Available at: www.zoeticzone.com
- Watson, M., Quatman, T., & Edler, E. (2002). Career aspiration of adolescent girls. *Sex Roles: A Journal of Research*, 46 (9) , 323-333.
- Zunker, V. G. (2006). *Career counselling. A holistic approach*. Texas: Thomson.: Brooks/cole.